

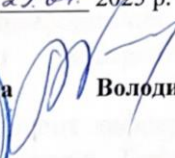
Міністерство у справах ветеранів України
Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою університету
протокол № 10 від 29.04. 2025 р.
уведено в дію наказом в. о. ректора
№ 131 від 29.04. 2025 р.

В.о. ректора

 Володимир КРАВЕЦЬ

**СЕРТИФІКАТНА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
«ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ»**

Тернопіль–2025

РОЗРОБНИК:

Олена ВОЛОШИН – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Рецензенти:

Оксана БОДНАР – доктор біологічних наук, професор кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Андрій ГЕРЦ - кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

1.Опис сертифікатної освітньої програми «Психофізіологія»

1.1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Факультет хіміко-біологічний Кафедра загальної біології та методики навчання природничих дисциплін
Офіційна назва освітньої програми	Психофізіологія
Форма навчання	Очна, дистанційна, змішана
Мова викладання	Українська мова
Тип документа про освіту та обсяг освітньої програми	Сертифікат, 1 кредит ЄКТС Термін навчання – 2 місяці
Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою	Диплом про отримання базової середньої освіти та вище.
Інтернет адреса постійного розміщення опису освітньої програми	
1.2. Мета сертифікатної освітньої програми	
Метою освітньої програми “Психофізіологія” є формування чіткої системи знань про психофізіологічний стан організму та механізми, що його визначають, уміння аналізувати процеси сприйняття та обробки інформації, фізіологічні механізми когнітивних процесів, формування здатності застосовувати набуті знання і вміння у подальшій самостійній діяльності.	
1.3. Компетентності, що удосконалюються/набуваються	
Загальні компетентності	- здатність вчитися, формувати нові знання; - вміння використовувати здобуті знання і вміння в практичних ситуаціях; - вміння приймати самостійні рішення та обґрунтовувати їх; - здатність критичного аналізу інформації, вміння самокритично оцінювати результати власної діяльності; - вміння розвивати моральні, культурні цінності суспільства.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	- здатність оперувати поняттями і категоріями психофізіології; - володіти та вміти використовувати на практиці відповідні знання про структурно-функціональну організацію центральної нервової системи як морфологічну основу психофізіологічних процесів; - застосовувати знання про біологічне значення і фізіологічні механізми психічних реакцій організму; - уміти вирізняти чинники, що мають значення для формування психофізіологічного стану організму; - здатність прогнозувати і аналізувати характер коливань перебігу когнітивних процесів, психофізіологічних основ уваги, сприйняття і мислення; - здатність аналізувати роль і функціональний взаємовплив регуляторних систем організму і серцево-судинної системи у формуванні психофізіологічного стану та організації поведінкових реакцій; - вміти здійснювати самоконтроль своєї професійної діяльності, критично мислити і самостійно перевіряти отримані результати.
1.4. Програмні результати навчання	
Результати навчання	- спеціалізовані знання про особливості структурно-функціональної організації центральної нервової системи; - спеціалізовані знання про психофізіологічні основи когнітивних процесів, механізми пам'яті, уваги, мислення, формування програми поведінки; - вміння аналізувати роль типу вищої нервової діяльності та екстра-, інтроверсії у розвитку конкретних психофізіологічних реакцій індивідуума; - вміння на практиці аналізувати психофізіологічні механізми реакції організму на стресові ситуації; - розуміння патофізіологічних основ виникнення неврозів та інших функціональних розладів нервової системи; - розуміння механізмів і методів профілактики розвитку невротичних станів; - вміти трактувати інформаційний зміст функціональних змін об'єкту дослідження, розуміти багатоваріантність спостережуваних явищ, багатовекторність їх подальшого розвитку.
1.5. Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Кадрове забезпечення ОП складається з професорсько-викладацького складу штатних працівників хіміко-біологічного факультету. Викладачі, які забезпечують реалізацію цієї ОП, мають публікації у фахових виданнях категорії Б та вище, є учасниками науково-практичних конференцій. З метою

	підвищення фахового рівня усі науково-педагогічні працівники проходять стажування один раз на п'ять років.
Матеріально-технічне забезпечення	Забезпечення ОП відповідає вимогам щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти і є достатнім для забезпечення якості освітнього процесу, зокрема: профільні навчальні й науково-дослідні лабораторії; методичні рекомендації для підготовки і проведення практичних занять, навчальні посібники; мультимедійний проєктор – демонстрація презентацій; комп'ютери з доступом до Інтернету; таблиці, мультимедійні презентації, роздатковий навчально-методичний матеріал.
1.6.Особливості програми	
Цільова аудиторія	ветерани війни; особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; члени сімей таких осіб; члени сімей загиблих (померлих) ветеранів війни; члени сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.
Найменування замовника	Центр ветеранського розвитку Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
Академічні, професійні можливості за результатами опанування програми	Навчання за програмою може бути зараховано як професійна підготовка/підвищення кваліфікації.

2. Перелік компонент сертифікатної освітньої програми (навчально-тематичний план)

Компоненти сертифікатної освітньої програми	Загальна кількість годин	Аудиторні години	Самостійна робота
1. БАЗОВІ КОМПОНЕНТИ			
Тема 1. Психофізіологія як наука. Дослідження фізіологічних основ психічних реакцій.	3	2	1
Тема 2. Кора великих півкуль головного мозку як найвищий центр аналітико-синтетичної	3	2	1

діяльності.			
Тема 3. Діяльність сенсорних систем як основа формування психофізіологічних реакцій.	3	2	1
Загальний обсяг базових компонент		9 год.	
2.ПРОФЕСІЙНІ КОМПОНЕНТИ			
Тема 4. Психофізіологічні основи поведінкових реакцій. Спадкові форми поведінки.	3	2	1
Тема 5. Механізми набутих форм поведінки. Рефлекторна діяльність і суб'єктивний внутрішній психічний світ людини і вищих тварин.	3	2	1
Тема 6. Нейрофізіологія емоцій. Психофізіологічні механізми реакції на стрес. Патофізіологічні основи виникнення неврозів, їх профілактика.	3	2	1
Тема 7. Фізіологічні основи мови. Друга сигнальна система як механізм когнітивної, мотиваційної та комунікативної функції психіки.	3	2	1
Тема 8. Механізми пам'яті. Значення пам'яті в психофізіології поведінки і адаптаційних процесах.	3	2	1
Тема 9. Фізіологічні основи свідомості. Психофізіологія мислення. Нейрофізіологічні механізми сну, втоми і перевтоми.	4	2	2
Загальний обсяг професійних компонент		19 год.	
Підсумковий контроль		2 год.	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		30 год.	

3. Зміст компонент сертифікатної освітньої програми

Тема 1. Психофізіологія як наука. Дослідження фізіологічних основ психічних реакцій.

Психофізіологія як галузь науки, що вивчає співвідношення психологічного і фізіологічного для встановлення психофізіологічних механізмів життєдіяльності.

Психофізіологічний стан як показник ефективності вибору моделей поведінки в зовнішньому середовищі.

Характеристика нервових процесів збудження і гальмування. Рефлекторні принципи діяльності нервової системи.

Робота синапсів. Загальна характеристика і принципи роботи нервових центрів.

Тема 2. Кора великих півкуль головного мозку як найвищий центр аналітико-синтетичної діяльності.

Значення нейронних механізмів обробки інформації у кіркових нейронах. Сенсорні властивості нейронів кори. Функціональна зональність кори великих півкуль.

Механізми аналізу і синтезу образу подразника у нервових центрах. Образ подразника як чинник формування і здійснення реакції відповіді.

Таламо-кортикальні і кортико-таламічні шляхи взаємодії нейронів.

Тема 3. Діяльність сенсорних систем як основа формування психофізіологічних реакцій.

Значення сенсорних систем у відображенні середовища і психофізіології поведінки.

Структурно-функціональна організація сенсорних систем.

Функціональне значення периферичного відділу сенсорних систем.

Структура і функції центральних відділів сенсорних систем.

Механізми формування сенсорних образів.

Можливі причини порушення роботи сенсорних систем та їх наслідки.

Тема 4. Психофізіологічні основи поведінкових реакцій. Спадкові форми поведінки.

Загальна характеристика і класифікація спадкових форм поведінки: безумовні рефлексі, інстинкти, мотивації, емоції.

Біологічна роль спадкових форм поведінки в адаптаційних процесах.

Генетично успадковані форми поведінкових реакцій як потенційна основа для формування набутих форм поведінки.

Тема 5. Механізми набутих форм поведінки. Рефлекторна діяльність і суб'єктивний внутрішній психічний світ людини і вищих тварин.

Загальна характеристика і механізми вироблення умовних рефлексів.

Біологічна роль набутих форм поведінки в адаптаційних процесах.

Зв'язок між набутими і спадковими рефлекторними реакціями.

Зв'язок між механізмами довгострокової пам'яті, навчанням і умовними рефлексами.

Тема 6. Нейрофізіологія емоцій. Психофізіологічні механізми реакції на стрес. Патофізіологічні основи виникнення неврозів, їх профілактика.

Біологічне значення емоцій, їх загальна характеристика.

Характеристика лімбічної системи і кори великих півкуль головного мозку, їх роль в організації емоцій.

Вегетативні прояви емоцій.

Стрес. Механізми і наслідки стресових коливань емоційного фону.

Неврози, інші функціональні розлади нервової системи: причини виникнення і профілактика.

Тема 7. Фізіологічні основи мови. Друга сигнальна система як

механізм когнітивної, мотиваційної та комунікативної функції психіки.

Характеристика безумовних і умовних сигналів дійсності, значення їх аналізу для адаптації.

Значення мови. Поняття про зорову, слухову і кінетичну мову.

Функціональна характеристика зон Брока і Верніке.

Адаптаційна роль мови, її значення у механізмах вищої нервової діяльності людини.

Функціональна асиметрія півкуль головного мозку. Вплив асиметрії на розвиток мови.

Тема 8. Механізми пам'яті. Значення пам'яті в психофізіології поведінки і адаптаційних процесах.

Біологічне значення пам'яті, її роль в адаптації.

Класифікації видів пам'яті за тривалістю і модальністю.

Механізми пам'яті.

Взаємозв'язок механізмів пам'яті, умовно-рефлекторної діяльності і навчання.

Основні причини порушення пам'яті, їх наслідок для перебігу психофізіологічних процесів.

Тема 9. Фізіологічні основи свідомості. Психофізіологія мислення. Нейрофізіологічні механізми сну, втоми і перевтоми.

Психофізіологічна характеристика свідомості.

Нейрофізіологічні основи несвідомих і свідомих психічних процесів.

Явище автоматизації і ступінь усвідомлення набутих рефлекторних реакцій.

Фізіологічні основи процесів мислення.

Взаємовплив процесів мислення і розвитку свідомості.

Фізіологічне значення сну, нейрофізіологічні механізми сну.

Значення ретикулярної формації і таламуса в організації сну.

Фізіологічні механізми втоми. Перевтома як патологічне явище.

4. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти	Підсумкова робота виконується дистанційно з використанням дистанційних технологій навчання (Zoom та LMS Moodle). Підсумкова робота містить 25 тестових завдань і 2 відкритих питання, спрямованих на виявлення рівня сформованості передбачених програмою необхідних компетентностей та компетенцій. Кожна правильна відповідь на тестове питання оцінюється в 2 бали, максимальна оцінка за кожне відкрите питання – 25 балів. Максимальна кількість балів за підсумкову роботу - 100 балів. На виконання завдань підсумкового контролю відведено 2 академічні години або 80 хвилин. За результатами підсумкового контролю (у випадку отримання 60 і більше балів) слухач отримує сертифікат, відомості про який оприлюднюються в реєстрі виданих сертифікатів на сайті ТНПУ.
--	---

5 .Використані та рекомендовані джерела

1. Кокун О.М. Психофізіологія. Навчальний посібник /О.М. Кокун. - К: Центр навчальної літератури, 2006. - 184 с.
2. Макарчук М.Ю., Куценко Т.В., Кравченко В.І., Данилов С.А. Психофізіологія (навчальний посібник). Київ, 2011.- 328 с.
3. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: УАІД «Рада», 2022. – 327 с.
4. Філіппов М. М. Психофізіологія людини: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2003. - 136 с. - Бібліогр.: с. 130-133.
5. Чайченко Г.М. Фізіологія людини і тварин: Підручник / Г.М.Чайченко, В.О. Цибенко, В.Д. Сокур; За ред. В.О. Цибенка. – К.: Вища шк., 2003. 463 с.
6. Галантюк С.І. Основи фізіології центральної нервової системи і вищої нервової діяльності: навчально-методичний посібник / С.І. Галантюк, О.С. Волошин. – Тернопіль: Вид. відділ ТДПУ імені Володимира Гнатюка, 2002. – 112 с.
7. Нормальна фізіологія /За редакцією професора В. І. Філімонова. – Київ: «Здоров'я», 1994.

Керівник сертифікатної освітньої програми

Олена ВОЛОШИН

Програма схвалена на засіданні кафедри загальної біології та
методики навчання природничих дисциплін
Протокол № 9 від 10 . березня . 2025 р.

Завідувач кафедри загальної біології та
методики навчання природничих дисциплін

Василь ГРУБІНКО

Програма затверджена вченою радою
хіміко-біологічного факультету
Протокол № 8 від 20 . 03 2025 р.

Оксана БОДНАР

Голова ради факультету

Керівник навчально-наукового
центру якості освіти

Ольга ПЕЖИНСЬКА

Сертифікована освітня програма рекомендована до впровадження вченою
радою Тернопільського національного педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка

Протокол № 10 від 19 . 04 2025 р.

Учений секретар університету

Галина ДРАПАК